

BASISONDERWIJS

Hulpkaarten

Rekenen • Taal • Spelling • Typen

Alle stappenplannen en weetjes overzichtelijk op een rij

Rekenen

Taal

Spelling

Typen

Elke dag even oefenen?

 oefenen.app

 onderwijstools.app

Inhoudsopgave

Rekenen

4 Stappenplan verhaalsommen	5 Tafelkaart
6 Metriek stelsel: lengte & gewicht	7 Metriek stelsel: oppervlakte & inhoud
8 Omtrek, oppervlakte en inhoud	9 Breuken, procenten, kommagetallen
10 Breuken: rekenen en vereenvoudigen	11 Cijferend optellen & aftrekken
12 Vermenigvuldigen & staartdeling	13 Verhoudingstabel, procenten & begrippen
14 Tijd: eenheden & maanden	15 Tijd: de klok

Taal

17 Woordsoorten (1)	18 Woordsoorten (2)
19 Zinsdelen (1)	20 Zinsdelen (2)
21 Hoofdletters	22 Leestekens & citeren

Spelling

24 Spellingregels (1)	25 Spellingregels (2)
26 Spellingregels (3)	27 Spellingregels (4)
28 Werkwoorden: hulp & kofschip	29 Werkwoorden: persoonsvorm

Typen

31 Blind typen: vingerzetting & houding

HOOFDSTUK 1

Rekenen

Stappenplannen, tafels, metriek stelsel, breuken, procenten en de klok — alles wat je nodig hebt om een som aan te pakken.

- 04 **Stappenplan verhaalsommen**
- 05 **Tafelkaart**
- 06–07 **Metriek stelsel**
- 08 **Omtrek, oppervlakte, inhoud**
- 09–10 **Breuken, procenten, kommagetallen**
- 11 **Cijferend optellen & aftrekken**
- 12–13 **Vermenigvuldigen, delen, verhoudingen**
- 14–15 **Tijd & rekenbegrippen**

rekenen.oefenen.app

Stappenplan verhaalsommen

- 1 **Lees** het verhaal helemaal door.
- 2 Wat zijn de **getallen** die je nodig hebt? Zet er een rondje omheen.
- 3 Is het **+**, **-**, **×** of **:**? Aan welke woorden zie je dit (zoals *in totaal*, *verdeel*, *samen*)? Onderstreep deze woorden en zet er **+**, **-**, **×** of **:** bij.
- 4 **Schrijf** de som op.
- 5 **Hoe** ga je deze som uitrekenen?
 - a. Getallenlijn
 - b. Maak een tekening of schema
 - c. Onder elkaar (cijferen)
 - d. Splitsen
 - e. Staartdeling
 - f. Verhoudingstabel
 - g. Strategie (te veel/te weinig, halveren/verdubbelen)
- 6 **Controleer.** Is het antwoord logisch? Maak een schatting — lijkt dat op jouw antwoord? Vul je antwoord in het verhaal in — klopt dat?

Denk aan deze woorden

+	samen, erbij, totaal, meer
-	weg, minder, verschil, over
×	keer, per stuk, elk/elke
:	verdeel, per groep, delen door

Tip

Weet je niet welke rekenmanier (5a t/m 5g) je moet gebruiken? Kies de manier waar jij het minste fouten mee maakt.

Voorbeeld: het stappenplan toegepast

Een klas van **28 kinderen** gaat naar de kinderboerderij. Een kaartje kost **€4,50** per kind. De juf betaalt met een briefje van **€150**. Hoeveel geld krijgt ze terug?

- 1 **Lees.** Klas van 28 kinderen, kaartje €4,50 per kind, betaald met €150. Gevraagd: hoeveel terug?
- 2 **Getallen:** $28 \cdot €4,50 \cdot €150$
- 3 **+, -, × of :** — *kost* → $\times$ · *terug* → $-$
- 4 **Schrijf de som op:** $28 \times €4,50 = \dots$ $€150 - \dots = \dots$
- 5 **Hoe uitrekenen** (5c, onder elkaar): $28 \times 4,50 = \textbf{€126}$ → $150 - 126 = \textbf{€24}$
- 6 **Controleer:** $28 \times €4,50 \approx 28 \times €5 = €140$ — dat past bij €126. Antwoord: **€24 terug.**

Voorbeeld 2: een deel-som (kort)

Een school heeft **156 leerlingen**, verdeeld over **6 even grote klassen**. Hoeveel per klas?

1–3 Lees & kies: “verdeeld over”
→ delen. $156 : 6$

4–5 Reken uit (staartdeling): $156 : 6 = \textbf{26}$

6 Controleer: $26 \times 6 = 156$. Klopt! → **26 per klas**

Tafelkaart

De tafels van 1 t/m 15 — zoek de rij en de kolom, de uitkomst staat waar ze elkaar kruisen.

×	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
2	2	4	6	8	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30
3	3	6	9	12	15	18	21	24	27	30	33	36	39	42	45
4	4	8	12	16	20	24	28	32	36	40	44	48	52	56	60
5	5	10	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60	65	70	75
6	6	12	18	24	30	36	42	48	54	60	66	72	78	84	90
7	7	14	21	28	35	42	49	56	63	70	77	84	91	98	105
8	8	16	24	32	40	48	56	64	72	80	88	96	104	112	120
9	9	18	27	36	45	54	63	72	81	90	99	108	117	126	135
10	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100	110	120	130	140	150
11	11	22	33	44	55	66	77	88	99	110	121	132	143	154	165
12	12	24	36	48	60	72	84	96	108	120	132	144	156	168	180
13	13	26	39	52	65	78	91	104	117	130	143	156	169	182	195
14	14	28	42	56	70	84	98	112	126	140	154	168	182	196	210
15	15	30	45	60	75	90	105	120	135	150	165	180	195	210	225

Metriek stelsel — lengte & gewicht

Een stap naar rechts? Keer 10. Een stap naar links? Deel door 10.

Lengte

Gewicht

Weetje

1 **ton** = 1000 kg

Voorbeelden omrekenen

3,5 km = **3500 m**
3 stappen rechts
×10×10×10

240 cm = **2,4 m**
2 stappen links
:10:10

1,2 kg = **1200 g**
3 stappen rechts
×10×10×10

Wat meet je hiermee? — kies de juiste eenheid

LENGTE	≈	GEWICHT	≈
Dikte van een potlood	3 mm	Een schroefje	2 g
Lengte van een schrift	3 dm	Een zak appels	2 kg
Hoogte van een deur	2 m	Een volwassene	70 kg
Van Amsterdam naar Utrecht	36 km	Een personenauto	1,5 ton

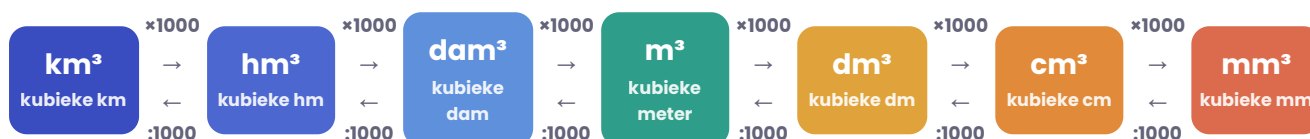
Metriek stelsel — oppervlakte & inhoud

Bij oppervlakte (m^2) reken je met $\times 100$ en $:100$, bij inhoud (m^3) met $\times 1000$ en $:1000$.

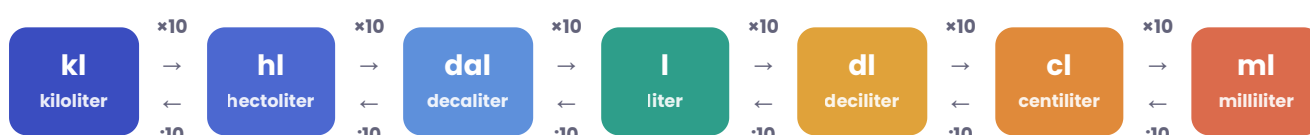
Oppervlakte

Inhoud (in kubieke meters)

Inhoud (in liters)

Maatbeker vergelijken

Deze vier maten passen precies **1 liter** — maar in andere stapjes verdeeld. Hoe kleiner de eenheid, hoe meer streepjes er nodig zijn.

1 liter

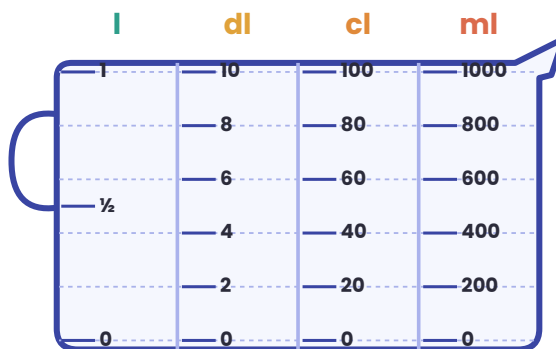
1 deciliter

1 centiliter

1 milliliter

1 liter = 10 deciliter = 100 centiliter = 1000 milliliter

1 m² = 100 dm² = 10.000 cm² = 1.000.000 mm²

m³ = kiloliter • **dm³** = liter • **cm³** = milliliter

Voorbeelden omrekenen

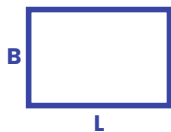
2,5 m² = **25.000 cm²**
2 stappen rechts $\times 100 \times 100$

3 m³ = **3000 liter**
1 m³ = 1 kl = 1000 l

500 ml = **0,5 liter**
2 stappen links $:10:10$

Omtrek, oppervlakte en inhoud

Omtrek

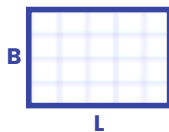
Hoelang is de lijn er omheen?

$$L+B+L+B$$

Bijv. $4+4+4+4 = 16$ cm

eenheid: mm, cm, dm, m, dam, hm, km

Oppervlakte

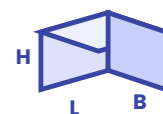
Hoeveel vierkantjes passen erop?

$$L \times B$$

Bijv. $4 \times 4 = 16$ cm²

eenheid: mm², cm², dm², m², dam², hm², km²

Inhoud

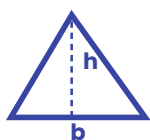
Hoeveel kubusjes passen erin?

$$L \times B \times H$$

Bijv. $4 \times 4 \times 4 = 64$ cm³

eenheid: mm³, cm³, dm³, m³, dam³, hm³, km³

Driehoek

De hoogte staat loodrecht op de basis.

$$(b \times h) : 2$$

Bijv. basis 6, hoogte 4 → $(6 \times 4) : 2 = 12$ cm²

Cirkel – omtrek

De omtrek van een cirkel heet ook wel de **omtrek** (rondom).

$$2 \times \pi \times r$$

$\pi \approx 3,14 \cdot r = 5$ cm → $2 \times 3,14 \times 5 \approx 31,4$ cm

Cirkel – oppervlakte

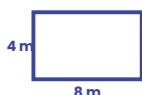
Hoeveel vierkantjes passen erin?

$$\pi \times r \times r$$

$\pi \approx 3,14 \cdot r = 5$ cm → $3,14 \times 5 \times 5 \approx 78,5$ cm²

Voorbeeldsom

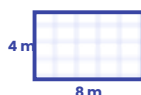
Een zwembad is **8 m lang**, **4 m breed** en **2 m diep**.

Omtrek van de rand

$$8+4+8+4 =$$

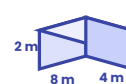
$$24 \text{ m}$$

Oppervlakte water

$$8 \times 4 =$$

$$32 \text{ m}^2$$

Inhoud water

$$8 \times 4 \times 2 =$$

$$64 \text{ m}^3$$

Weetje: vierkant

Bij een **vierkant** zijn lengte en breedte gelijk ($L = B$). Zijde 5 cm → omtrek = $4 \times 5 = 20$ cm, oppervlakte = $5 \times 5 = 25$ cm².

Breuken, procenten, kommagetallen & verhouding

	BREUK	PROCENT	KOMMAGETAL	VERHOUDING
	$\frac{1}{1}$	100%	1	1 van de 1
	$\frac{1}{2}$	50%	0,5	1 van de 2
	$\frac{1}{3}$	33,3%	0,333*	1 van de 3
	$\frac{1}{4}$	25%	0,25	1 van de 4
	$\frac{1}{5}$	20%	0,2	1 van de 5
	$\frac{1}{6}$	16,7%	0,167*	1 van de 6
	$\frac{1}{7}$	14,3%	0,143*	1 van de 7
	$\frac{1}{8}$	12,5%	0,125	1 van de 8
	$\frac{1}{9}$	11,1%	0,111*	1 van de 9
	$\frac{1}{10}$	10%	0,1	1 van de 10
	$\frac{1}{100}$	1%	0,01	1 van de 100

* Deze getallen zijn afgerond.

Breuken: rekenen en vereenvoudigen

Optellen

Van de ene pizza heb je nog 2 stukjes over, van de andere nog 1 stukje. Samen is dat:

$$\frac{2}{5} + \frac{1}{5} = \frac{3}{5}$$

Aftrekken

Van die 3 stukjes eet je er daarna 2 op. Dan houd je over:

$$\frac{3}{5} - \frac{2}{5} = \frac{1}{5}$$

Vereenvoudigen (kleiner maken)

Deel de teller én de noemer door hetzelfde getal. Delen door het grootste getal maakt de breuk in één keer zo klein mogelijk.

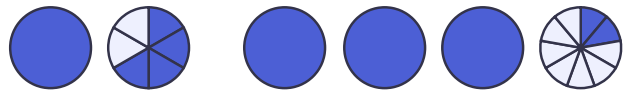

$$\frac{4}{12} = \frac{2}{6} = \frac{1}{3}$$

Ook zo: $\frac{3}{9} (:3) = \frac{1}{3}$ • $\frac{3}{12} (:3) = \frac{1}{4}$ • $\frac{25}{35} (:5) = \frac{5}{7}$ • $\frac{8}{28} (:4) = \frac{2}{7}$

Helen eruit halen

Is de teller groter dan de noemer? Kijk hoe vaak de noemer in de teller past — dat zijn de hele(n).

$$\frac{10}{6} = 1 \frac{4}{6}$$

$$\frac{29}{9} = 3 \frac{2}{9}$$

Gelijknamig maken (ongelijke noemers optellen/afrekken)

Verschillende noemers? Maak ze eerst gelijk door te vermenigvuldigen, dan pas je optelt of aftrekt.

$$\frac{1}{2} + \frac{1}{3} = \frac{3}{6} + \frac{2}{6} = \frac{5}{6}$$

$\frac{1}{2} \times \frac{3}{3} \rightarrow \frac{3}{6}$ • $\frac{1}{3} \times \frac{2}{2} \rightarrow \frac{2}{6}$ — beide keer $\times$ met de noemer van de andere breuk.

Vermenigvuldigen met breuken

breuk $\times$ breuk — “een deel van een deel”: teller $\times$ teller, noemer $\times$ noemer.

$$\frac{1}{2} \times \frac{1}{3} = \frac{1 \times 1}{2 \times 3} = \frac{1}{6}$$

breuk $\times$ heel getal: teller $\times$ getal, noemer blijft staan.

$$\frac{2}{5} \times 4 = \frac{8}{5} = 1 \frac{3}{5}$$

Delen met breuken

Delen door een breuk — vermenigvuldig met het omgekeerde (teller en noemer wisselen om).

$$\frac{2}{3} : \frac{1}{4} = \frac{2}{3} \times \frac{4}{1} = \frac{8}{3} = 2 \frac{2}{3}$$

Tip: via de verhoudingstabel kan het ook — deel steeds door hetzelfde getal tot je bij 1 deel bent.

Cijferend optellen & aftrekken

Stappenplan cijferend optellen

$$\begin{array}{r} \\ 347 \\ + 265 \\ \hline 612 \end{array}$$

- 1 Schrijf de getallen onder elkaar (rechts uitgelijnd: eenheid onder eenheid).
- 2 Eenheden: $7+5=12$. Schrijf 2, onthoud 1 tiental.
- 3 Tientallen + onthouden tiental: $4+6+1=11$. Schrijf 1, onthoud 1 honderdtal.
- 4 Honderdtallen + onthouden honderdtal: $3+2+1=6$.
- 5 Lees het antwoord van boven naar beneden af.

EXTRA
VOORBEELD

$$\begin{array}{r} \\ 268 \\ + 157 \\ \hline 425 \end{array}$$

$268 + 157 \rightarrow$
 $8+7=15,$
 $6+5+1=12,$
 $2+1+1=4 \rightarrow$
425

Stappenplan cijferend aftrekken

$$\begin{array}{r} \\ 425 \\ - 218 \\ \hline 207 \end{array}$$

- 1 Schrijf de getallen onder elkaar (rechts uitgelijnd).
- 2 Eenheden: $5-8$ kan niet. Leen 1 tiental van de tientallen: de 5 wordt 15. $15-8=7$.
- 3 Tientallen: je hebt geleend, dus zet een streepje door de 2 en schrijf er een 1 boven. $1-1=0$.
- 4 Honderdtallen: $4-2=2$.
- 5 Lees het antwoord van boven naar beneden af.

EXTRA
VOORBEELD

$$\begin{array}{r} \\ 623 \\ - 208 \\ \hline 415 \end{array}$$

$623 - 208 \rightarrow$
 $13-8=5,$
 streepje door de 2 wordt 1,
 dus $1-0=1,$
 $6-2=4 \rightarrow$ **415**

Schatten & controleren

Optellen: rond beide getallen af en tel de schatting op. $347+265 \approx 350+270 = 620$ — past bij 612.

Aftrekken: tel het antwoord op bij het getal dat je eraf haalt. $207+218 = 425$. Klopt!

Cijferend vermenigvuldigen & staartdeling

Stappenplan cijferend vermenigvuldigen

$$\begin{array}{r} 43 \\ 12 \times \\ \hline 86 \\ 430 + \\ \hline 516 \end{array}$$

- 1 Schrijf de getallen onder elkaar (kleinste getal onder).
- 2 eenheid $\times$ eenheid ($2 \times 3 = 6$)
- 3 eenheid $\times$ tiental ($2 \times 4 = 8$)
- 4 Schrijf op de volgende regel eerst een 0, je rekent nu met tientallen.
- 5 tiental $\times$ eenheid ($1 \times 3 = 3$)
- 6 tiental $\times$ tiental ($1 \times 4 = 4$)
- 7 Tel deze uitkomsten bij elkaar op.

EXTRA
VOORBEELD

$$\begin{array}{r} 34 \\ 12 \times \\ \hline 68 \\ 340 + \\ \hline 408 \end{array}$$

$34 \times 12 \rightarrow$
 $2 \times 34 = 68,$
 $1 \times 34 = 34$
 $(\times 10 = 340) \rightarrow$
408

Stappenplan staartdeling

$$\begin{array}{r} 5 \text{ / } 3113 \text{ \ } 622 \\ \underline{30} \\ 11 \\ \underline{10} \\ 13 \\ \underline{10} \\ 3 \end{array}$$

- 1 Kijk naar het kleinste getal dat je kunt delen (31).
- 2 Schrijf op hoe vaak dat kan ($6 \times$).
- 3 Schrijf op hoeveel dat is (30).
- 4 Trek van elkaar af, schrijf de rest op (1).
- 5 Plaats het volgende getal via de liftmethode naast de rest ($1 \rightarrow 11$).
- 6 Ga weer delen ...

EXTRA
VOORBEELD

$$\begin{array}{r} 6 \text{ / } 438 \text{ \ } 73 \\ \underline{42} \\ 18 \\ \underline{18} \\ 0 \end{array}$$

$438 : 6$
 $\rightarrow$
 $43:6=7$
 (rest 1),
 $18:6=3$
 (rest 0) $\rightarrow$
73

Schatten & controleren

Vermenigvuldigen: rond beide getallen af en reken de schatting uit. $43 \times 12 \approx 40 \times 10 = 400$ — past bij 516.

Staartdeling: vermenigvuldig het antwoord terug met de deler. $622 \times 5 = 3110$, plus de rest 3 = 3113. Klopt!

Tip: tafel van de deler

Twijfel je bij een stap hoe vaak de deler past? Zet eerst het $1 \times$, $2 \times$, $3 \times$, $5 \times$ en $10 \times$ tal van de deler op — daarmee vind je elk kwotiëntcijfer snel, zonder te gokken.

$1 \times$	$2 \times$	$3 \times$	$5 \times$	$10 \times$
5	10	15	25	50

Voorbeeld bij deler 5: moet je 31 delen? $5 \times 6 = 30$ past, $5 \times 7 = 35$ niet $\rightarrow$ kwotiëntcijfer is 6.

Verhoudingstabel & procenten berekenen

Stappenplan verhoudingstabel

- 1 Teken een verhoudingstabel.
- 2 Schrijf erin wat je weet.
- 3 Bekijk wat er wordt gevraagd.
- 4 Wat je boven doet, doe je onder ook! (alleen $\times$ en :)

--	--	--	--

Voorbeeld: 8 appels kosten €2. Wat kosten 20 appels?

APPELS	8	1	20
PRIJS	€2	€0,25	€5

Stappenplan procenten berekenen

- 1 Teken een verhoudingstabel.
- 2 Schrijf erin wat je weet.
- 3 Bereken 50%, 25% en 10%.
- 4 Bekijk wat er wordt gevraagd.
- 5 Wat je boven doet, doe je onder ook! (alleen $\times$ en :)

100%	50%	25%	10%
------	-----	-----	-----

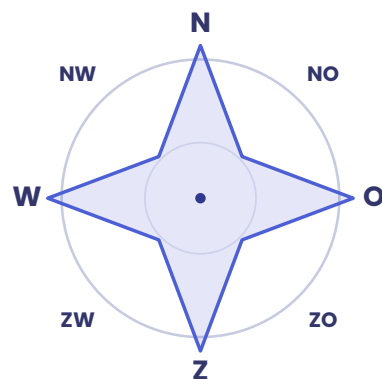
Voorbeeld: Een jas van €80 heeft 25% korting. Wat is de korting?

100%	50%	25%	10%
€80	€40	€20	€8

Lastige begrippen

Horizontaal	$\leftrightarrow$
Verticaal	$\updownarrow$
Winst	optellen (+)
Verlies	af trekken (-)
Korting	af trekken (-)
Weeg-weetje	1 ton = 1000 kg

Windroos

Handige percentages

50%	: 2
25%	: 4
10%	: 10
1%	: 100

Extra voorbeeld: korting

Een fiets kost €240 met **15% korting**. Nieuwe prijs?

100%	10%	5%	15%
€240	€24	€12	€36

$\text{€}240 - \text{€}36 = \text{€}204$

Tijd — eenheden & maanden

Tijd-weetjes

1 eeuw	= 100 jaar
1 jaar	= 12 maanden
1 jaar	= 52 weken
1 jaar	= 365 dagen*
1 week	= 7 dagen
1 dag	= 24 uur
1 uur	= 60 minuten
1 minuut	= 60 seconden

* Een schrikkeljaar heeft 1 dag extra (29 februari).

Maanden van het jaar

#	MAAND	DAGEN	#	MAAND	DAGEN
1	januari	31	7	juli	31
2	februari	28*	8	augustus	31
3	maart	31	9	september	30
4	april	30	10	oktober	31
5	mei	31	11	november	30
6	juni	30	12	december	31

Reken om — zo pak je het aan

3 eeuwen

300 jaar

2,5 uur

150 min.

90 minuten

1,5 uur

4 weken

28 dagen

Tip: reken altijd terug naar de kleinste eenheid (bijv. minuten of dagen) en dan weer omhoog.

Seizoenen & kwartalen

Kwartaal 1

jan · feb · mrt

Kwartaal 2

apr · mei · jun

Kwartaal 3

jul · aug · sep

Kwartaal 4

okt · nov · dec

Lente, zomer, herfst, winter duren elk ongeveer 3 maanden — net als een kwartaal.

Voorbeeld: tijdsduur berekenen (tijdlijn)

De trein vertrekt om **14:35** en komt aan om **17:10**. Hoe lang duurt de reis?

14:35

→ naar 15:00 →
25 min

15:00

→ naar 17:00 →
2 uur

17:00

→ naar 17:10 →
10 min

17:10

Tel de stukjes bij elkaar op: 25 min + 2 uur + 10 min = **2 uur 35 min.**

Tip: reken altijd eerst naar een rond heel uur, dat rekent het makkelijkst.

Tijd — de klok

24-uursklok: dagdelen

UUR	NACHT	OCHTEND	MIDDAG	AVOND
twalf uur	00:00	—	12:00	—
één uur	01:00	—	13:00	—
twee uur	02:00	—	14:00	—
drie uur	03:00	—	15:00	—
vier uur	04:00	—	16:00	—
vijf uur	05:00	—	17:00	—
zes uur	—	06:00	—	18:00
zeven uur	—	07:00	—	19:00
acht uur	—	08:00	—	20:00
negen uur	—	09:00	—	21:00
tien uur	—	10:00	—	22:00
elf uur	—	11:00	—	23:00

Voor / over & voor half / over half

Over — net na het hele uur (0–15 min). Bijv. 5 over 2.

Voor half — op weg naar het halve uur (15–30 min). Bijv. 5 voor half 3.

Over half — net na het halve uur (30–45 min). Bijv. 5 over half 8.

Voor — op weg naar het volgende hele uur (45–60 min). Bijv. 5 voor 3.

Extra voorbeelden

08:20

10 voor half 9

'S OCHTENDS

14:35

5 over half 3

'S MIDDAGS

20:15

kwart over 8

'S AVONDS

02:40

10 over half 3

'S NACHTS

HOOFDSTUK 2

Taal

Woordsoorten, zinsdelen, hoofdletters en leestekens — je taal helemaal onder de knie.

- 01 **Woordsoorten (1)**
- 02 **Woordsoorten (2)**
- 03 **Zinsdelen (1)**
- 04 **Zinsdelen (2)**
- 05 **Hoofdletters**
- 06 **Leestekens & citeren**

taal.oefenen.app

Woordsoorten (1)

zn

**zelfstandig
naamwoord**

Een woord voor een **mens, dier of ding**.

man · kat · fiets · lucht

lw

lidwoord

Hoort bij een zelfstandig naamwoord en staat ervoor.

de · het · een

bn

**bijvoeglijk
naamwoord**

Zegt hoe het zn eruitziet, wat je ervan vindt, of van welke stof het gemaakt is.

groot · blauw · mooi · gouden

ww

werkwoord

Zegt wat een mens, dier of ding **doet**.

lopen · sporten · slapen

(p) vnw

**persoonlijk
voornaamwoord**

Verwijst naar een persoon. Je kunt het vervangen door een zn of eigennaam.

ENKELVOUD		MEERVOUD	
ik	mij / me	wij / we	ons
jij / je	jou / je	jullie	jullie
u	u	zij / ze	hen / hun / ze
hij	hem		
zij / ze · het	haar · het		

(b) vnw

**bezittelijk
voornaamwoord**

Geeft aan van wie iets is, of bij wie iemand hoort.

	ENKELVOUD	MEERVOUD
1e persoon	mijn	ons / onze
2e persoon	jouw / je / uw	jullie / uw
3e persoon	zijn / haar	hun

Woordsoorten (2)

(a) vnw

Wijst iets of iemand aan — dichtbij of verder weg.

**aanwijzend
voornaamwoord**

DICHTBIJ	VERDER WEG
deze jongen · dit meisje · deze kinderen	die jongen · dat meisje · die kinderen

vw

voegwoord

Verbindt twee zinnen.

**en · maar · of · want · voordat · totdat · nadat · wanneer · zodat · omdat ·
doordat · opdat**

vz

voorzetsel

Zegt iets over de precieze plaats, richting of tijd.

**op · in · onder · naast · langs · voor · achter · uit · om · tegen · gedurende ·
tegenover · tot · voorbij · rond · tijdens**

bw

bijwoord

Zegt iets over het werkwoord, het bijvoeglijk naamwoord of een ander bijwoord.

Hij loopt snel .	<i>snel</i> → <i>loopt</i> (ww)
Hij loopt heel snel .	<i>heel</i> → <i>snel</i> (bw) · <i>snel</i> → <i>loopt</i> (ww)
Dat is een zeer interessante ontdekking.	<i>zeer</i> → <i>interessante</i> (bn)

tw

telwoord

Zegt hoeveel of het hoeveelste.

**twee · tien · honderd · eerste · derde · enkele ·
veel · alle**

tuss

tussenwerpsel

Een los uitroepwoord — staat eigenlijk niet echt in de zin.

oh · hé · hoera · au · ach · nou

Voorbeeldzinnen

In deze dierentuin leefde een erg zwarte beer.

vz (a) vnw zn ww lw bw bn zn

Wij gingen op vakantie en ik zocht mijn koffers.

(p) vnw ww vz zn vw (p) vnw ww (b) vnw zn

zn zelfstandig naamwoord **lw** lidwoord **bn** bijvoeglijk naamwoord **ww** werkwoord

(p) vnw persoonlijk vnw **(b) vnw** bezittelijk vnw **(a) vnw** aanwijzend vnw **vw** voegwoord **vz** voorzetsel

bw bijwoord

Zinsdelen (1)

Zinsdelen

Een zin bestaat uit zinsdelen. Elk deel dat in een vertelzin vóór de persoonsvorm kan staan, is een zinsdeel.

Julia	stuurt	haar vriendin	een sms'je.
Stuurt	Julia	haar vriendin	een sms'je?
Een sms'je	stuurt	Julia	haar vriendin.
Haar vriendin	stuurt	Julia	een sms'je.

De groen gemarkeerde vorm (**stuurt**) is de persoonsvorm — de blokjes eromheen zijn schuifbaar, de persoonsvorm blijft steeds op de 2e plek in de vertelzin.

Persoonsvorm

De persoonsvorm is de vorm van het werkwoord die vertelt wat het onderwerp doet. Je vindt hem met drie proeven:

- Vraagproef** — maak van de zin een vraagzin, dan staat de persoonsvorm vooraan.
Driss hing zijn weekendtas over zijn schouder. → Hing Driss zijn weekendtas over zijn schouder?
- Getalsproef** — verandert het onderwerp van enkelvoud naar meervoud (of andersom), dan verandert de persoonsvorm mee.
Edith houdt van hockey. (één) → Edith en haar zus houden van hockey. (meer)
- Tijdsproef** — verandert de tijd van de zin, dan verandert de persoonsvorm mee.
Nora luistert niet goed. (t.t.) → Nora luisterde niet goed. (v.t.)

Gezegde

Zegt wat er in een zin is gedaan of wordt gedaan. Je vindt het gezegde door alle werkwoorden van de zin bij elkaar te zetten — één daarvan is de persoonsvorm.

Jaco **danst** vandaag.

Jaco **heeft** vandaag **gedanst**.

We **moeten** kinderen **beschermen** tegen discriminatie.

Onderwerp

Vertelt wie of wat iets doet. Je vindt het onderwerp door te vragen: **wie (of wat) + gezegde?**

Julia **stuurt** haar vriendin een sms'je.

Wie stuurt? → Julia = onderwerp

Voorbeeldzin ontleden

De juf heeft de kinderen gisteren voorgelezen.

pv

Vraagproef: Heeft de juf de kinderen gisteren voorgelezen? → **heeft** is de persoonsvorm.

Gezegde: heeft...voorgelezen. Wie heeft voorgelezen? → **de juf** = onderwerp.

pv persoonsvorm

Zinsdelen (2)

Lijdend voorwerp

Doet zelf niets, maar volgt wat onderwerp en gezegde samen doen. Vraag: **wat (of wie) + gezegde + onderwerp?**

Julia stuurt haar vriendin **een sms'je**.
Wat stuurt Julia? → een sms'je

Meewerkend voorwerp

Antwoord op de vraag: **aan wie + gezegde + onderwerp + lijdend voorwerp?**

Julia stuurt **haar vriendin** een sms'je.
Aan wie stuurt Julia een sms'je? → haar vriendin

Bepaling van plaats

Een waar-deel. Vraag: **waar + onderwerp + gezegde?**

Meester Bob geeft na schooltijd les **op het schoolplein**.
Waar geeft meester Bob les? → op het schoolplein

Bepaling van tijd

Een wanneer-deel. Vraag: **wanneer + onderwerp + gezegde?**

Meester Bob geeft **na schooltijd** les op het schoolplein.
Wanneer geeft meester Bob les? → na schooltijd

Voorbeeldzinnen

Hamid heeft Emma vandaag in de klas een cadeautje gegeven.
ow gez pv mv bt bp lv gez

Koos en Jessica brengen hun oma elke dag een bezoek in het verzorgingstehuis.
ow gez pv mv bt lv bp

gez gezegde pv persoonsvorm ow onderwerp lv lijdend voorwerp
mv meewerkend voorwerp bp bepaling van plaats bt bepaling van tijd

Alle vraagwoorden op een rij

ZINSDEEL	VRAAG
Onderwerp	wie (of wat) + gezegde?
Lijdend voorwerp	wat (of wie) + gezegde + onderwerp?
Meewerkend voorwerp	aan wie + gezegde + onderwerp + lijdend voorwerp?
Bepaling van plaats	waar + onderwerp + gezegde?
Bepaling van tijd	wanneer + onderwerp + gezegde?

Zelf proberen

Welke twee zinsdelen zijn vetgedrukt?
Mijn opa vertelt elke avond **een spannend verhaal** aan **zijn kleinkinderen**.

een spannend verhaal = lijdend voorwerp
(wat vertelt opa? → een spannend verhaal)

aan zijn kleinkinderen = meewerkend voorwerp
(aan wie? → aan zijn kleinkinderen)

Hoofdletters

Wanneer schrijf je een hoofdletter? Vijf regels op een rij.

Aan het begin van de zin

Elke zin begint met een hoofdletter. *Elke ochtend fiets ik naar school.* Let op deze twee uitzonderingen:

- 1 Begint de zin met een **apostrof** (hoge komma)? Dan krijgt het **tweede** woord de hoofdletter.
's Ochtends fiets ik naar school.
- 2 Begint de zin met een **cijfer**? Dan schrijf je geen hoofdletter.
10 minuten fietsen en ik ben op school.

Namen van personen

Voornamen en achternamen krijgen een hoofdletter. **Lotje Hendriks**. Bij een tussenvoegsel (**de, van...**) let je op wat ervoor staat:

Voornaam of voorletter ervoor → tussenvoegsel blijft klein.

Kees de Bruin · K. de Bruin

Iets anders ervoor (meneer, mevrouw...) → tussenvoegsel krijgt een hoofdletter.

meneer De Bruin

Aardrijkskundige namen, talen & gebouwen

- 1 Plaatsen, landen en rivieren
- 2 Talen en dialecten
- 3 Namen van gebouwen

Ik heb een **Duitse** vriend.

Ik spreek een beetje **Engels**.

In **Parijs** zagen wij de **Eiffeltoren**.

Feestdagen, heilige woorden & geloof

- 1 Feestdagen en historische gebeurtenissen
- 2 Heilige woorden en begrippen (zoals God)
- 3 Geloofsovertuiging zelf: **geen** hoofdletter

Met **Carnaval** ga ik verkleed als clown.

De **Tweede Wereldoorlog** duurde vijf jaar.

Jaap is christelijk en gelooft in **God**.

Instellingen, bedrijven & afkortingen

Namen van instellingen en bedrijven krijgen een hoofdletter. Afkortingen soms wel, soms niet — en eenheden zoals **km** blijven altijd klein.

Ik koop een pen bij de **Hema**.

Nederland is lid van de **Europese Unie**.

Ik heb een nieuwe broek van de **C&A**.

We hebben een fietstocht gemaakt van 20 **km**.

Leestekens & citeren

Welk leesteken gebruik je wanneer? En hoe citeer je iemand goed?

Leestekens

TEKEN	GEBRUIK	VOORBEELD
.	aan het einde van een zin	Nienke loopt naar huis.
!	aan het einde van een zin; bij roepen	He, kom terug!
?	aan het einde van een zin; bij een vraag	Kom je spelen?
,	verbindt twee zinnen; tussen delen van een lijstje	Nienke speelt buiten, het is lekker weer. Nienke speelt met Zoë, Cailynn, Tariq, Storm en Naomi.
()	geeft extra informatie — je kunt het ook weglaten	Nienke speelt met haar vriendinnen (Zoë en Cailynn).
:	er komt iets gezegd, een reden (= want), of een lijstje	Nienke vraagt: "mag ik buiten spelen?" Dit moeten we nog kopen: melk, appels en ijs.
" "	laat zien wat iemand precies zegt	Nienke zegt: "straks kom ik weer buiten spelen."
/	betekent 'of'	Rond half drie/drie uur ben ik er weer.

Citeren

Citeren betekent dat je iemand iets laat zeggen. Volg deze volgorde:

- 1 dubbele punt : Nienke zegt: "Ik ga buiten spelen."
- 2 spatie Cailynn roept: "Ik kom er zo aan!"
- 3 aanhalingstekens " Tariq vraagt: "Mag ik ook meedoen?"
- 4 zin met een hoofdletter
- 5 leestekens (.,!?)
- 6 aanhalingstekens "

HOOFDSTUK 3

Spelling

Alle spellingregels op een rij — van klankgroepen tot werkwoordspelling en 't kofschip.

01–04 Spellingregels

05 Werkwoorden: hulp & kofschip

06 Werkwoorden: persoonsvorm

spelling.oefenen.app

Spellingregels (1)

“Net als ...” — het plaatje en de gekleurde letters laten precies zien waar de regel om gaat.

net als mier

Ik schrijf wat ik hoor.

net als beer, oor en geur

Ik schrijf ee (beer), oo (oor) of eu (geur).

net als worm

Soms hoor ik /u/, maar die schrijf ik niet.

net als haai

Ik hoor /j/. Ik schrijf i.

net als slang

Ik schrijf ng.

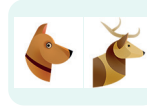
net als leeuw

Ik schrijf eerst u, dan w.

net als stinkdier

Ik schrijf nk.

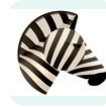
net als hond of hert

Ik hoor /t/ aan het eind. Ik maak het woord langer: honden → /d/ → d; herten → /t/ → t.

net als specht

Ik hoor korte klank e + /gt/. Ik schrijf cht — behalve bij hij ligt, hij legt, hij zegt.

net als gestreept

Ik schrijf e.

net als pechvogel

Woorden met ch zijn weetwoorden. Ik leer ze uit mijn hoofd.

net als toekan

Klankgroep eindigt op /oe/, een tweetekenklank. Ik schrijf wat ik hoor.

net als stokstaart

Ik luister naar de losse woorden.

net als panter

Klankgroep eindigt op /n/, een medeklinker. Ik schrijf wat ik hoor.

Spellingregels (2)

"Net als ..." — het plaatje en de gekleurde letters laten precies zien waar de regel om gaat.

net als krekkel

Klankgroep eindigt op /ee/, een lange klank. Ik schrijf één letter.

net als pagge

Ik hoor /z/. Ik schrijf g.

net als kikker

Klankgroep eindigt op /i/, een korte klank. Ik schrijf daarna twee medeklinkers.

net als pytho

Ik hoor /t/. Ik schrijf th.

net als duiven en ganzen

duiven → ik schrijf v. ganzen → ik schrijf z.

net als lamaatje

Verkleinwoord: ik denk aan alle regels in het woord, dan aatje, ootje of uutje.

net als pauw of goudvis

Ik hoor /au/. In het au-web? net als pauw. Niet in het au-web? net als goudvis.

net als winterkoninkje

Verkleinwoord: ik denk aan alle regels in het woord, dan inkje. Ik schrijf nk.

net als geit of bij

Ik hoor /ei/. In het ei-web? net als geit. Niet in het ei-web? net als bij.

net als ara

Aan het eind hoor ik lange /aa/. Ik schrijf één letter, behalve bij ee.

net als pinguïn

Klinkerbotsing met een trema. Ik schrijf een trema op de i.

net als wollen

Stoffelijk bijvoeglijk naamwoord. Ik schrijf -en.

net als gesplet

Bijvoeglijk gebruikt voltooid deelwoord: eindigt op -en → ik schrijf -en; eindigt niet op -en → ik schrijf -e.

Spellingregels (3)

“Net als ...” — het plaatje en de gekleurde letters laten precies zien waar de regel om gaat.

net als zeeegel

Ik schrijf een koppelteken bij: klinkerbotsing, aardrijkskundige naam, afkorting, oud/ex, klaar-over.

net als bizon

Ik hoor /ie/. Ik schrijf i.

net als reuzenschildpad

Ik kijk in de spellinghulp of ik een tussen-n moet schrijven.

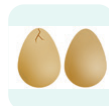
net als krab

Ik hoor /p/ aan het eind. Ik schrijf b.

net als reeën

Ik schrijf eerst het enkelvoud, dan en met trema — behalve bacteriën, financiën, koloniën, olieën, porieën.

net als eieren

Bij /urun/, /ulun/ en /unun/ schrijf ik twee keer e.

net als haviken

Weetwoord. Ik leer het uit mijn hoofd.

net als kameel

Niet duidelijk of ik /a/ of /aa/ hoor? Ik schrijf één letter.

net als muisje

Verkleinwoord: eerst het woord, dan je, tje, pje of etje.

net als 's nachts

Ik schrijf eerst apostrof, dan s en een spatie.

net als biggetje

Verkleinwoord: klankgroep eindigt op korte /i/, dan twee medeklinkers, dan etje.

net als giftig en gevaarlijk

giftig: ik hoor /ug/, ik schrijf ig. gevaarlijk: ik hoor /luk/, ik schrijf lijk.

net als panda's

Na lange klank, Griekse y of i schrijf ik apostrof-s (meervoud én bezit) — behalve bij ee.

Spellingregels (4)

"Net als ..." — het plaatje en de gekleurde letters laten precies zien waar de regel om gaat.

net als **c**itroenvlinder

Ik hoor /s/. Ik schrijf c.

net als bavi**a**an

Ik hoor de /j/. Ik schrijf hem niet.

net als poli**t**iehond

Ik hoor /tsie/. Ik schrijf tie.

net als legu**u**aan

Ik hoor de /w/. Ik schrijf hem niet.

net als trop**i**sch

Ik hoor /ies/. Ik schrijf isch.

net als snel**h**eid

heid: korte ei + d. teit: korte ei + t.

weet**w**oord

Ik leer deze woorden, voorvoegsels (ab/ad/ob/sub) en het achtervoegsel -erd uit mijn hoofd.

net als **ch**impansee

Ik hoor /sj/. Ik schrijf ch.

net als hoog**t**e

Ik schrijf eerst het woord, dan te of ste.

net als jagu**a**r

Leenwoord. Ik leer het uit mijn hoofd (accent op é, of e-a-u, o-u, a-i-r, o-i-r).

net als ax**o**lotl

Ik hoor /ks/. Ik schrijf x.

net als pup**y**

Ik hoor /ie/, /i/ of /j/. Ik schrijf Griekse y.

Werkwoorden — hulp & 't kofschip

Werkwoordhulp

Is het een persoonsvorm?

Nee → ik denk aan de gewone spellingregels.

Ja → kijk hiernaast →

ONDERWERP (TEGENWOORDIGE TIJD)	IK SCHRIJF	VOORBEELD
ik	ik-vorm (stam)	ik kleur
jij/je <i>achter</i> de persoonsvorm	ik-vorm (stam)	kleur je...?
jij, hij, zij, u (één ander)	ik-vorm + t	jij kleurt
meervoud (wij, jullie, zij)	het hele werkwoord	wij kleuren

Sterk of zwak?

Maak van de tegenwoordige tijd de verleden tijd.

Klank verandert → sterk
ik koop → ik kocht

Klank verandert niet → zwak
ik maak → ik maakte

Tip: bij de gebiedende wijs gebruik je de ik-vorm in de tegenwoordige tijd.

't Kofschip x

Voor de **verleden tijd (zwak)** en de **voltooide tijd**:

- 1 Haal van het hele werkwoord **-en** af (dit is de stam).
- 2 Is de laatste letter een medeklinker van 't kofschip x (**t, k, f, s, ch, p, x**)?
Ja → ik-vorm + **te(n)**
Nee → ik-vorm + **de(n)**

Werkwoord sterk, of voltooide tijd niet volgens dit stappenplan? Dan denk je aan de gewone spellingregels.

Voorbeeld: het kofschip toepassen

fietsen → stam → fiet**s**

✓ **S** HOORT BIJ 'T KOFCHIP

o.v.t. ik fiet**ste**
v.o.t. dw. gefiet**st**

bellen → stam → bel**l**

✗ **L** HOORT NIET BIJ 'T KOFCHIP

o.v.t. ik bel**de**
v.o.t. dw. gebel**d**

werken → stam → wer**k**

✓ **K** HOORT BIJ 'T KOFCHIP

o.v.t. ik werk**te**
v.o.t. dw. gewerk**t**

jagen → stam → jaa**g**

✗ **G** HOORT NIET BIJ 'T KOFCHIP

o.v.t. ik jaag**de**
v.o.t. dw. gejaag**d**

leven → stam → le**v**

✗ **V** HOORT NIET BIJ 'T KOFCHIP

o.v.t. ik leef**de**
v.o.t. dw. geleef**d**

reizen → stam → rei**z**

✗ **Z** HOORT NIET BIJ 'T KOFCHIP

o.v.t. ik reis**de**
v.o.t. dw. gereis**d**

Groen = 't kofschip → **t/te(n)**. Rood = niet 't kofschip → **d/de(n)**. Kijk naar de laatste letter van het **hele werkwoord min -en** — bij **leven** en **reizen** hoor je in de ik-vorm een f/s, maar tellen v/z.

Werkwoorden — persoonsvorm in één overzicht

De complete uitgangenkaart: tegenwoordige en verleden tijd naast elkaar.

TIJD	ONDERWERP	IK SCHRIJF	VOORBEELDEN
Tegenwoordige tijd	ik, ...jij? (enkelvoud)	stam	kleur, vind, fluit
	jij, hij (enkelvoud)	stam + t	kleurt, vindt, fluit
	meervoud	heel werkwoord	kleuren, vinden, fluiten
Verleden tijd zelfde klank (zwak)	enkelvoud	stam + de / stam + te	kleurde, raadde, fietste, praatte
	meervoud	stam + den / stam + ten	kleurden, raadden, fietsten, praatten
Verleden tijd andere klank (sterk)	enkelvoud, eindigt op -t	maak het meervoud — dan hoor je een d of t	vloot, vond
	enkelvoud, eindigt niet op -t	schrijf wat je hoort	sliep
	meervoud	schrijf wat je hoort	floten, vonden

Kort door de bocht

ik → stam
ik kleur

jij / hij (één) → stam + t
jij kleurt

wij / jullie / zij → heel werkwoord
wij kleuren

Veelgemaakte fout: d of t?

Bij **hij/zij/het + -t** hoor je soms een d-klank als een t. Schrijf altijd volgens de regel, niet volgens wat je hoort.

hij wordt (nooit: hij word)
stam *word* + t, want één ander

ik word (nooit: ik wordt)
bij *ik* altijd de stam, zonder t

HOOFDSTUK 4

Typen

Vingerzetting, houding en typtechniek — leg de basis voor blind typen.

01 Vingerzetting & houding

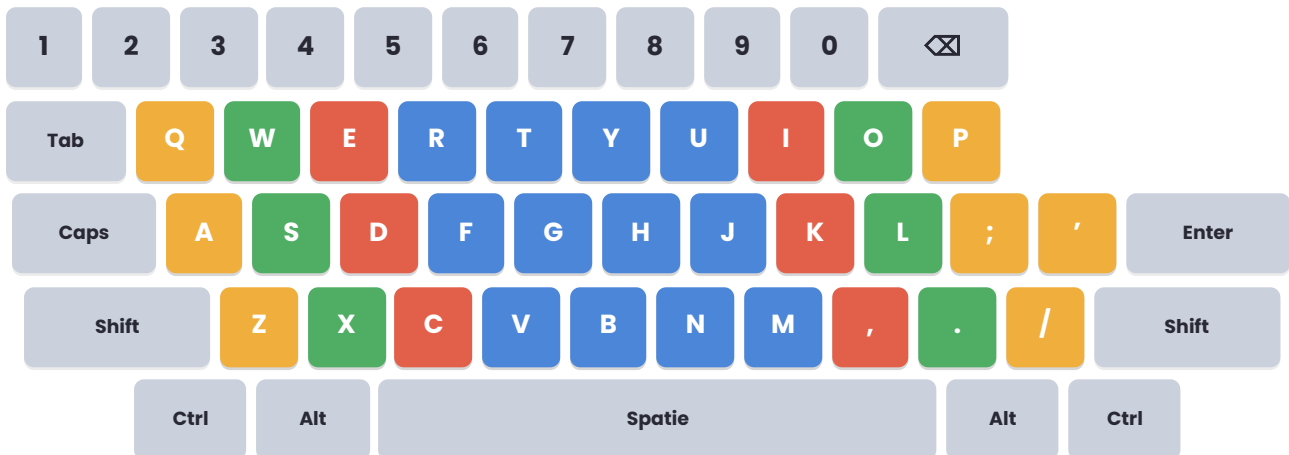
typen.oefenen.app

Blind typen: vingerzetting & houding

Elke toets heeft een vaste vinger — oefen de thuisrij en typ straks zonder te kijken.

Vingerzetting: welke vinger typt welke toets?

Elke kleur hieronder is een vinger. Leg je vingers in rust op de **thuisrij** — de **F** en **J** hebben een voelbaar bultje, zo vind je je vingers terug zonder te kijken.

● Pink
 ● Ringvinger
 ● Middelvinger
 ● Wijsvinger
 ● Duim → spatiebalk

Houding & techniek

Houding

- 1 Zit rechtop, met beide voeten plat op de vloer.
- 2 Ellebogen in een hoek van ongeveer 90°, onderarmen horizontaal.
- 3 Polsen los boven het toetsenbord, niet erop laten rusten.
- 4 Scherm op ooghoogte, op ongeveer een armlengte afstand.

Techniek

- 1 Begin en eindig elke aanslag met je vingers terug op de thuisrij.
- 2 Kijk naar het scherm, niet naar je vingers of het toetsenbord.
- 3 Typ elke toets met de vinger die erbij hoort, ook als dat traag voelt.
- 4 Oefen liever kort en vaak (10 minuten per dag) dan één keer heel lang.

Oefen dagelijks blind typen op **typen.oefenen.app** — begin bij de thuisrij, in kleine stapjes, zonder wedstrijdjes.

Meer oefenen?

Dit hulpkartenboekje mag je vrij gebruiken en delen met collega's, leerlingen en ouders.

Wil je het geleerde blijven onthouden? Op **oefenen.app** oefen je elke dag een paar minuten – nooit meerkeuze, met uitleg bij elke fout.

oefenen.app

Vier gratis oefensites voor de basisschool – rekenen, spelling, topografie & taal. Nooit meerkeuze, een kwartier per dag, geen advertenties.

Rekenen

"Van uitrekenen naar weten."

rekenen.oefenen.app

Spelling

"Van twijfelen naar weten."

spelling.oefenen.app

Topografie

"Van zoeken naar weten."

topo.oefenen.app

Taal

"Van uitpluizen naar zien."

taal.oefenen.app

onderwijstools.app

Tien handige lesmethode-apps voor het onderwijs, één startpunt – log in met je schoolmail. Voor de basisschool onder meer:

Eindmusical

eindmusical.app

Alle eindmusicals voor groep 8 op één plek.

Maakonderwijs

maakonderwijs.app

Opdrachten en lesideeën voor praktijk- en maakonderwijs.

Digitale geletterdheid

digitalegeletterdheid.app

Leerlijn, kerndoelen en aanbod in één databank.

Gymlessen

gymlessen.app

Spellessen en gymideeën die het altijd doen.

Kinderboeken

kinderboeken.app

Goede kinderboeken vinden, kiezen en samen bespreken.

Gouden Weken

goudenweken.app

Bouw aan een hechte, sociaal veilige klas vanaf dag één.